

Investigating the Relationship Between Social Responsibility and the Quality of Accruals and Profit Stability in Companies Listed on the Tehran Stock Exchange

Mahdi Filsaraei

Department of Accounting, Hakim Toos Higher Education Institute Mashhad, Iran.

filsaraei@yahoo.com

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 15 May 2022

Received in revised form: 25
November 2022

Accepted: 04 December 2023

Keywords:

Social responsibility, Quality of
accruals, Profit stability.

Abstract

The purpose of this study is to investigate the relationship between social responsibility and the quality of accruals and profit stability in companies listed on the Tehran Stock Exchange. The statistical population of the study is all companies listed on the Tehran Stock Exchange and OTC during the years 2015-2019. In order to select the statistical sample, the purposive removal method was used. After applying the relevant criteria, 172 companies were selected as the statistical sample. In the present study, regression analysis was used to test the research hypotheses. The results of testing the first hypothesis of the study showed that there is a positive and significant relationship between social responsibility and the quality of accruals. Also, the findings of the second hypothesis test showed that there is a positive and significant relationship between social responsibility and profit sustainability.

© The Author. Publisher: Islamic Azad University of Aliabad Katoul Branch.

بررسی ارتباط مسئولیت پذیری اجتماعی با کیفیت ارقام تعهدی و پایداری سود در

شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

مهدی فیل سرایی

گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی حکیم طوس، مشهد، ایران.

filsaraei@yahoo.com

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۱

تاریخ ارسال بازنگری: ۴ آذرماه ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۳ آذرماه ۱۴۰۲

واژگان کلیدی:

مسئولیت پذیری اجتماعی، کیفیت

ارقام تعهدی، پایداری سود.

هدف پژوهش حاضر بررسی ارتباط مسئولیت پذیری اجتماعی با کیفیت ارقام تعهدی و پایداری سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. این پژوهش از نظر ماهیت و روش توصیفی و از نظر هدف، یک پژوهش کاربردی بوده و از آنجایی که در پژوهش حاضر وضعیت موجود متغیرها با استفاده از جمع آوری اطلاعات، از طریق اطلاعات گذشته مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است، در ردیف مطالعات توصیفی و از نوع پس رویدادی گنجانده می شود. جامعه آماری پژوهش، کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس و فرابورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۴-۱۳۹۸ است. به منظور انتخاب نمونه آماری، از روش حذف هدفمند استفاده شده که پس از اعمال معیارهای مربوطه، تعداد ۱۷۲ شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. در پژوهش حاضر به منظور آزمون فرضیه های پژوهش از تحلیل رگرسیونی استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه نخست پژوهش نشان داد که بین مسئولیت پذیری اجتماعی و کیفیت ارقام تعهدی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین یافته های حاصل از آزمون فرضیه دوم پژوهش نشان داد که بین مسئولیت پذیری اجتماعی و پایداری سود رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

۱. مقدمه

امروزه نقش واحدهای تجاری در اجتماع دست خوش تغییرات بسیار زیادی شده است. به گونه‌ای که انتظار می‌رود واحدهای تجاری نه تنها به فکر افزایش سود خود بوده بلکه نسبت به اجتماع نیز پاسخگو، و برای جامعه‌ای که در تعامل با آن هستند مفید باشند. واحد تجاری نمی‌تواند از اجتماع فرار کند و جامعه نیز نمی‌تواند بدون واحد تجاری وجود داشته باشد، بنابراین، یک ارتباط دو طرفه بین واحد تجاری و اجتماع وجود دارد. در سال‌های اخیر نظریه‌ای بیان شده مبنی بر اینکه، واحدهای تجاری می‌توانند ایجاد ثروت، اشتغال و نوآوری کنند، بازار را تأمین نمایند، و فعالیت‌های خود را تقویت کرده و رقابت خود را بهبود بخشند، در صورتی که برای حفظ اجتماعی که خود در راه اندازی آن نقش اساسی داشته‌اند، همکاری کنند و در مقابل جامعه نیز با فراهم کردن شرایط لازم به منظور کسب بازده توسط سرمایه‌گذاران و ایجاد اطمینان برای ذی‌نفعان از نبود فعالیت‌های آربیتراژ و غیر عادلانه، بسترهای مناسب جهت توسعه و پیشرفت واحدهای تجاری را فراهم کند (ساندهو و کاپور، ۲۰۱۰). در نتیجه مسئولیت شرکت نسبت به اجتماع هم برای خود واحد تجاری و هم برای اجتماع سودمند می‌باشد و درک بهتر منافع بالقوه آن می‌تواند منجر به بازده‌های زیاد سرمایه‌گذاری برای شرکت‌ها شود. در اواسط دهه ۱۹۹۰، تعداد زیادی از شرکت‌ها در سراسر جهان به افشای اطلاعات غیر مالی مرتبط با مسائل اجتماعی؛ مانند حفاظت از محیط زیست، حفاظت از حقوق بشر، بهبود رفاه کارکنان و کمک به جوامع بشری و به طور خاص؛ تعداد زیادی از این شرکت‌ها به طور مستقل، به انتشار اطلاعات در عملکرد اجتماعی خود در قالب مسئولیت اجتماعی شرکت در گزارشات خود پرداختند. مطالعات پیشین شواهد تجربی در زمینه عوامل اقتصادی و عواقب ناشی از تصمیم شرکت برای افشای مسئولیت اجتماعی فراهم می‌کند (نوروزی و شهابی، ۱۳۹۸).

یک مسأله اساسی در اقتصاد و کسب و کار پایداری و تداوم رشد و توسعه اقتصادی است، که وابسته به فعالیت مسئولیت اجتماعی و رفتار سرمایه‌گذاری در شرکت‌های مدرن است. در سال‌های اخیر نظریه‌ای بیان شده مبنی بر اینکه واحدهای تجاری می‌توانند ایجاد ثروت، اشتغال و

نوآوری کنند، بازار را تامین نمایند، و فعالیت‌هایشان را تقویت کرده و رقابتشان را بهبود بخشند، در صورتی که برای حفظ اجتماعی که خود در راه‌اندازی آن نقش اساسی داشته‌اند همکاری نمایند. لذا جهت مسئولیت اجتماعی به سمتی است که فواید اجتماع در آن امتداد است و تلاش بر این بوده است که سود و زیان سازمان‌ها به گونه‌ای باشد که مردم هزینه اضافی متحمل نشوند. به عبارت دیگر، سازمان‌ها نباید خود را مستقل از محیط بیرونی خود بدانند، بلکه باید خود را جزئی از یک کل یعنی محیط بیرونی و اجتماع بدانند و باید اهداف و فعالیت‌های آن‌ها در راستای آرمان‌های اجتماعی و رفاه و آسایش جامعه باشد. افزایش شواهد تجربی، نشان‌دهنده آن است که مسئولیت اجتماعی می‌تواند منجر به پیشرفت اجتماعی و افزایش سود سهامداران شود. کیفیت گزارشگری مالی، دقت و صحت گزارش‌های مالی در بیان اطلاعات مربوط به عملیات شرکت، خصوصاً جریان‌های نقدی مورد انتظار، به منظور آگاه نمودن سرمایه‌گذاران می‌باشد. در پژوهش حاضر از دو معیار کیفیت اقلام تعهدی و پایداری سود برای سنجش کیفیت گزارشگری مالی استفاده شده است. به طور کلی این پژوهش به دنبال این است که آیا مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر کیفیت اقلام تعهدی اثر مثبت و معناداری دارد؟ همچنین آیا مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر پایداری سود اثر مثبت و معناداری دارد؟

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

سود حسابداری و اجزای مربوط به آن از جمله اطلاعاتی محسوب می‌شود که در هنگام تصمیم‌گیری توسط افراد در نظر گرفته می‌شود. صرف‌نظر از چگونگی استفاده از ارقام سود گزارش شده، کیفیت سود بایستی مدنظر قرار گیرد. سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان به طور عام به رقم سود توجه ویژه‌ای دارند و سود بدون نوسان و یا کم نوسان را با کیفیت‌تر تلقی می‌کنند. به عبارت دیگر، آن‌ها در شرکت‌هایی سرمایه‌گذاری می‌کنند که روند سود آن‌ها دارای ثبات بیشتری باشد. بنابراین سود‌های گزارش شده همواره به عنوان یکی از معیارهای تصمیم‌گیری مالی، دارای اعتبار ویژه‌ای است و یک عامل اساسی در بررسی‌ها و قضاوت‌های تحلیلگران می‌باشد. اختیار عمل مدیران در

استفاده از اصول تحقق و تطابق و استفاده از برآورد و پیش بینی از جمله عواملی است که کیفیت سود را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین با توجه به مطالب فوق، هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی ارتباط مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها با کیفیت ارقام تعهدی و پایداری سود آنها می‌باشد. حاجی محمدلو و حاجیها (۱۳۹۹)، پژوهشی را با عنوان ارتباط بین جو اخلاقی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و مدیریت سود انجام دادند. جامعه آماری پژوهش روسای حسابداری، مدیران مالی و معاونان مالی و اقتصادی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و نمونه آماری مورد استفاده در پژوهش از طریق جدول مورگان ۱۹۶ نفر در سال ۱۳۹۵ می‌باشد. یافته‌ها نشان می‌دهد جو اخلاقی خود خواهانه، دلسوزانه و نظام‌مند اثر مستقیم و معناداری بر حمایت حسابداران از ضوابط اخلاقی و مسئولیت اجتماعی دارد. از طرفی دیگر قضاوت‌های اخلاقی حسابداران در خصوص مدیریت سود با نیت و رفتار اخلاقی آنها رابطه معنادار و مثبت دارد.

هدف اصلی کیفیت ارقام تعهدی ارزیابی توانایی شرکت برای تولید جریان‌های نقدی در آینده از طریق تبدیل سود به جریان‌های نقدی است. اگر سود به سرعت و کاملاً به جریان نقدی تبدیل شود، کیفیت ارقام تعهدی بالا است. علاوه بر این، هرچه تخمین خطا در پیش بینی جریان‌های نقدی کمتر باشد، کیفیت سود بالاتر است. بنابراین به نظر می‌رسد که بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و کیفیت ارقام تعهدی یک ارتباط مستقیم و معنادار وجود داشته باشد. از این رو نخستین فرضیه پژوهش حاضر به صورت زیر تدوین می‌شود:

- بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و کیفیت ارقام تعهدی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

پایداری سود یکی از رایج‌ترین معیارهایی‌هایی است که برای اندازه‌گیری کیفیت سود استفاده می‌شود. به گفته شیپر و وینسنت (۲۰۰۳)، این پروکسی نشان دهنده تکرار سود در آینده است. پروتی و واگنهافر^۱ (۲۰۱۴) نشان می‌دهند که پایداری بالای سود با کیفیت بالای آن همبستگی مثبت دارد؛ زیرا این امر مستلزم یک روند تولید سود پایدار و کم نوسان بوده که برای سرمایه‌گذاران از

^۱ Perotti & Wagenhofer

ارزش ویژه‌ای برخوردار است. اکثر مطالعات قبلی اثر افشای مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها بر پایداری سود را بررسی کرده و نتیجه گرفته‌اند که بین این متغیرها ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. از آنجا که سود یکی از مهمترین عوامل ذی‌نفعان است، به حداکثر رساندن ارزش شرکت ممکن است در واقع نتیجه مسئولیت اجتماعی شرکت باشد، این بدان معنی است که مسئولیت اجتماعی شرکت به طور مثبت با پایداری سود ارتباط دارد. بر این اساس، سود پایدار، شرکت‌ها را به انجام مسئولیت اجتماعی شرکت و افشای گزارش‌های مسئولیت اجتماعی شرکت تشویق می‌کند. با توجه به اینکه پایداری سود یکی از جنبه‌های سلامت مالی در نظر گرفته می‌شود که به شرکت‌ها کمک می‌کند تا بودجه‌ای را برای فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکت تأمین کنند، هم افشای مسئولیت اجتماعی شرکت و هم پایداری سود، سیگنال مثبتی به بازارهای مالی و جامعه می‌دهند که شرکت‌ها از طریق بهبود پایداری سود، از نظر اجتماعی مسئولیت دارند. بر اساس مطالب فوق، فرضیه دوم پژوهش حاضر به صورت زیر تدوین می‌شود:

- بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پایداری سود رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

سایر پژوهش‌های مرتبط:

براهم و همکاران^۲ (۲۰۲۲) در مقاله‌ای رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و کیفیت سود به ویژه در شرکت‌های خانوادگی را بررسی نمودند. بر اساس نمونه‌ای از شرکت‌های پذیرفته شده در فهرست فرانسه از دوره ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۶، نویسندگان از رویکرد متغیر ابزاری بر اساس برآوردگر حداقل مربعات دو مرحله‌ای (۲SLS) استفاده نمودند. نتایج نشان می‌دهد که عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکت (CSR) به طور مثبت با ارتباط و نمایش صحیح سود مرتبط است. این به این معنی است که شرکت‌هایی که به فعالیت‌های CSR متعهد می‌شوند به احتمال زیاد کیفیت سود بالایی را ارائه می‌دهند. نتایج همچنین نشان می‌دهد که ارتباط مثبت بین عملکرد CSR و کیفیت سود در شرکت‌های خانوادگی شایع‌تر است و نشان می‌دهد که شرکت‌های خانوادگی

² Brahem et al.

مسئولیت‌پذیر اجتماعی مایل به حفظ ثروت اجتماعی-عاطفی خود با افشای سوده‌های با کیفیت بالا هستند.

آنی^۳ (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای تأثیر افشای مسئولیت اجتماعی شرکتی (CSR) را بر کیفیت سود (EQ) در کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس (GCC) بررسی نمود. این مطالعه با استفاده از ۱۸۴۵ مشاهدات سال شرکتی که دوره ۲۰۰۸-۲۰۱۶ را پوشش می‌دهد، رگرسیون داده‌های تابلویی را برای بررسی ارتباط بین CSR که توسط یک متغیر ساختگی و سه معیار EQ رایج اندازه‌گیری می‌شود، یعنی ارتباط ارزشی (VR)، کیفیت تعهدی (AQ) و پایداری سود (PER) انجام می‌دهد. این مطالعه نتیجه می‌گیرد که CSR در سه کشور از شش کشور شورای همکاری خلیج فارس (بحرین، عربستان سعودی و امارات متحده عربی) ارتباط مثبت و معناداری با EQ از نظر VR دارد. استفاده از حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) نشان می‌دهد که CSR بر AQ در کویت و بحرین تأثیر دارد، در حالی که CSR تنها در کویت بر PER تأثیر دارد. تنظیم‌کنندگان بازار سرمایه باید از اطلاعات CSR به عنوان دستورالعملی برای بهبود کیفیت گزارشگری مالی و دستیابی به تخصیص بهتر منابع در بازارهای سرمایه استفاده کنند.

مشایخ و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی رابطه مسئولیت اجتماعی با کیفیت اطلاعات حسابداری و گزارش حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. بدین منظور، تعداد ۱۳۰ شرکت طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۸ به روش نمونه‌گیری حذف سیستماتیک انتخاب شد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که با افزایش افشای مسئولیت اجتماعی، کیفیت اطلاعات حسابداری بهبود می‌یابد و اظهار نظر حسابرس با احتمال بیشتری مقبول می‌گردد.

ابوالبشر و عباسی (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای رابطه بین کیفیت سود و افشای مسئولیت‌پذیری اجتماعی با تأکید بر کیفیت حسابرسی را بررسی نمودند. در مسیر انجام این پژوهش، چهار فرضیه تدوین و ۱۳۵ شرکت از طریق نمونه‌گیری به روش حذف سیستماتیک برای دوره زمانی ۶ ساله بین ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۶ انتخاب شده و داده‌های مربوط به متغیرهای پژوهش با استفاده از نرم‌افزار

³ Ani

آماري استاتاستا نسخه ۱۵ مورد تجزيه و تحليل قرار گرفتند. نتايج حاصل از آزمون فرضيات نشان داد بين كيفيت سود (اقدام تعهدى اختيارى و دستكارى فعاليت‌هاى واقعى) با افشاى مسؤليت‌پذيرى اجتماعى رابطه معكوس معنادارى وجود دارد. همچنين كيفيت حسابرسي بر رابطه بين كيفيت سود (اقدام تعهدى اختيارى و دستكارى فعاليت‌هاى واقعى) و افشاى مسؤليت‌پذيرى تاثيرگذار است.

افلاطونى (۱۳۹۴) رابطه بين كيفيت سود حسابدارى (سنجيده شده با معيارهاى كيفيت اقدام تعهدى و پايدارى سود) و سرعت انعكاس اطلاعات در قيمت سهام، در بازه زمانى ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۱، در ۱۱۲ شركت پذيرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسى را نموده و رابطه عامل‌هاى ريسك سرعت انعكاس اطلاعات حسابدارى و غير حسابدارى با صرف ريسك را بررسى کرده است. در برآورد الگوها از رويکرد داده‌هاى تركيبى و نيز رگرسيون دو مرحله‌اى فاما- مك‌بث (۱۹۷۳) استفاده شده است. نتايج پژوهش نشان مى‌دهد كه هرچه كيفيت اقدام تعهدى بيشتر و ميزان پايدارى سود حسابدارى بالاتر باشد، اطلاعات با سرعت بيشترى در قيمت‌هاى سهام انعكاس مى‌يابد. همچنين، نتايج بيانگر وجود رابطه مثبت و معنادار بين عامل‌هاى ريسك سرعت انعكاس اطلاعات حسابدارى و غير- حسابدارى با صرف ريسك است.

كبيرى، محمدزاده سالطه (۱۳۹۳) در پژوهشى به بررسى رابطه بين مسؤليت اجتماعى و كيفيت گزارشگرى مالى در شركت‌هاى پذيرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در اين پژوهش براى اندازه‌گيرى مسؤليت اجتماعى از پرسشنامه‌هاى استاندارد در اين زمينه و به منظور محاسبه كيفيت گزارشگرى مالى از سه معيار، كيفيت اقدام تعهدى، پايدارى سود و قابليت پيش‌بينى سود استفاده شده است. در اين پژوهش، تعداد ۷۸ شركت پذيرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسى شده است كه شامل دوره زمانى ۱۳۸۶-۱۳۹۰ است. در تحقيق حاضر از سه متغير، اندازه شركت، نسبت ارزش بازار به دفتري و اهرم مالى به عنوان متغيرهاى كنترل استفاده شده است. ابزار گردآورى داده‌هاى كيفيت گزارشگرى مالى، صورت‌هاى مالى شركت‌ها بوده و ابزار گردآورى داده‌هاى مسؤليت اجتماعى پرسشنامه محقق مى‌باشد كه پس از پايابى سنجى آن ميان اعضاى نمونه تقسيم و پس از گردآورى داده‌ها با استفاده از نرم افزار آمارى SPSS تجزيه و تحليل

صورت پذیرفته و فرضیات مورد آزمون قرار گرفتند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مسؤلیت اجتماعی با کیفیت اقلام تعهدی و پایداری سود رابطه معناداری ندارد. اما مسؤلیت اجتماعی با قابلیت پیش‌بینی سود رابطه معنادار دارد.

۳. شیوه پژوهش

مطالعه حاضر از منظر جهت‌گیری‌های پژوهش، کاربردی بوده چراکه در پژوهش‌های کاربردی نتایج حاصل از پژوهش در رفع نیازها و حل مشکلات مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ لذا هدف پژوهش‌های کاربردی استفاده آن‌ها در حل مسائل و مشکلات خاص در جامعه می‌باشد. از سوی دیگر با توجه به این که پژوهش حاضر از طریق آزمون‌های آماری در پی تحلیل روابط میان متغیرها بوده؛ روش پژوهش همبستگی است. یعنی بررسی وجود ارتباط و همبستگی میان متغیرها از طریق رگرسیون. همچنین این پژوهش از نوع پژوهش‌های پس‌رویدادی است. پژوهش‌های پس‌رویدادی پژوهشاتی هستند که محقق با استفاده از رویدادهایی که در گذشته ایجاد شده‌اند، انجام می‌دهد. به این نوع پژوهش‌ها، پژوهش‌های گذشته‌نگر نیز گفته می‌شود.

در این مطالعه جهت گردآوری داده و سایر ورودی‌های قابل سنجش از مطالعات پیشین بهره گرفته شده است. به بیانی دیگر، ادبیات پژوهش از مطالعات و مجلات داخلی و خارجی جمع‌آوری شد. سپس، دیتاهایی که محقق بدان نیاز داشت با رجوع به گزارشات مالی شرکت‌ها قابل نمایش در سایت بورس اوراق بهادار تهران، سایت کدال و نرم‌افزار ره‌آورد نوین تهیه گردید.

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و فرابورس اوراق بهادار تهران است. در این مطالعه جهت انتخاب نمونه آماری، از طریق حذف سیستماتیک یا حذف هدفمند استفاده گردید. در این روش، نخست شرایطی برای نمونه‌گیری بیان گردیده و شرکت‌هایی که این شرایط مربوطه را دارا نباشند از نمونه حذف شدند. مشاهده‌های قابل سنجش در مطالعه پیش رو می‌بایست واجد الزامات ذیل قرار گیرند:

— در فاصله زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ در بورس فعالیت داشته باشند.

- سال مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفند باشد و تغییر سال مالی نداده باشند.
 - در طول سال مالی توقف فعالیت نداشته باشند.
 - جزء شرکت‌های اعتباری، بیمه‌ای، سرمایه‌گذاری، بانکی و لیزینگ نباشد.
 - اطلاعات مالی آن‌ها در دسترس باشد.
 با توجه به معیارهای فوق، تعداد ۱۷۲ شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.
 سنجش متغیرهای پژوهش به صورت زیر انجام شد:
 - سنجش کیفیت اقلام تعهدی (متغیر وابسته)
 کیفیت اقلام تعهدی در پژوهش حاضر متغیر وابسته بوده که برای اندازه‌گیری آن از مدل اقلام تعهدی کازنیک (۱۹۹۹) به شرح زیر استفاده گردید:

$$ACCR_{it} = a_0 + a_1[\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}] + a_2 PPE_{it} + a_3 \Delta CFO_{it} + e_{it}$$
 (رابطه ۱)

$ACCR_{it}$ اقلام تعهدی و برابر با سود عملیاتی منهای جریان وجه نقد عملیاتی است.
 ΔREV_{it} تغییر درآمد فروش سال t نسبت به سال قبل.
 ΔREC_{it} تغییر در خالص حساب‌های دریافتی سال t نسبت به سال قبل.
 PPE اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات.
 ΔCFO_{it} تغییر در جریان‌های نقدی عملیاتی سال t نسبت به سال قبل.
 e_{it} خطای استاندارد مدل است.
 مقدار بالاتر باقیمانده مدل فوق، کیفیت پایین‌تر اقلام تعهدی را نشان می‌دهد.
 - سنجش پایداری سود (متغیر وابسته)
 در پژوهش حاضر جهت سنجش پایداری سود به پیروی از پژوهش بیات و همکاران (۱۳۹۴)، از معادله رگرسیونی تک متغیره استفاده شد که در آن سود دوره جاری تابعی از سود دوره ماقبل تلقی

شده است. به بیان دیگر، در این مدل تداوم سود، نماینده پایداری سود است. این الگو را دچو و دیچو^۴ در سال ۲۰۰۲ ارائه نمودند:

$$EARN_t = \beta_0 + \beta_1 EARN_{t-1} + e_{it} \quad (\text{رابطه ۲})$$

در رابطه فوق $EARN_t$ نشان‌دهنده سود سال جاری و $EARN_{t-1}$ بیانگر سود سال قبل است. این آزمون به صورت سری زمانی برای تمام شرکت‌ها در سال‌های دوره پژوهش اجرا گردید. در این مدل β_1 ضریب متغیر مستقل درجه پایداری سود طی دوره پژوهش است. هر چه مقدار ضریب β_1 به یک نزدیک‌تر باشد، پایداری سود بیشتر است.

- سنجش مسئولیت‌پذیری اجتماعی (متغیر مستقل)

مطابق با مطالعات إقول^۵ و همکاران (۲۰۱۱)، مورالیت^۶ و همکاران (۲۰۱۲)، لانیس و ریچاردسون^۷ (۲۰۱۵) و خواجوی و همکاران (۱۳۹۷) برای سنجش مسئولیت‌پذیری اجتماعی واحدهای تجاری از شش جنبه حاکمیت شرکتی، جامعه، نیروی کار، سهامداران، محیط زیست استفاده گردید. این جنبه‌ها، بیانگر میزان توجه شرکت به گروه‌های ذینفعی بوده که اثر قابل توجهی بر سیاست‌های سازمان دارند. بر این اساس، ابتدا جهت سنجش معیار مسئولیت‌پذیری اجتماعی، هریک از شاخص‌های ذکر شده در جدول (۱) برای هر مشاهده بدست آمد. پس از آن، مجموع امتیاز ۶ شاخص مربوطه برای هر سال - شرکت محاسبه شده و نشان‌دهنده معیار مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها است. امتیاز کسب شده بالاتر بیانگر مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشتر است و برعکس.

⁴ Dechow & Dichev

⁵ El Ghoul

⁶ Moura-Leite

⁷ Lanis and Richardson

جدول (۱) جنبه‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی واحدهای تجاری

ابعاد	شاخص	معیار اندازه‌گیری
حاکمیت شرکتی	سهامداران عمده و مقدار توجه به دیگر سهامداران	درصد مالکان نهادی، استقلال هیئت مدیره و سهام شناور آزاد
مشتریان	فعالیت‌های مربوط به کیفیت و نوآوری کالا	لگاریتم طبیعی هزینه‌های پژوهش و توسعه
نیروی کار	مزیت‌ها و کیفیت زندگی شغلی	نسبت حقوق و دستمزد نیروی کار به تعدادشان
محیط زیست	دارایی‌های فیزیکی و انتشار آلودگی	نسبت دارایی‌های ثابت مشهود به جمع دارایی‌ها
سهامداران	افزایش ثروت سهامداران	لگاریتم طبیعی سود هر سهم
جامعه	حمایت‌های اقتصادی - اجتماعی	لگاریتم طبیعی مالیات

-سنجش متغیرهای کنترلی

جهت کنترل دیگر متغیرهایی که ممکن است در تجزیه و تحلیل اهداف پژوهش اثرگذار باشند، تعدادی متغیر به عنوان متغیر کنترلی تعیین شده که در جدول (۲) ارائه گردیده است:

جدول (۲) شرح متغیرهای کنترلی پژوهش

نام متغیر	نماد	نحوه سنجش
اندازه شرکت	SIZE	لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌های شرکت
بازده دارایی‌ها	ROA	نسبت سود خالص به مجموع دارایی‌ها
سن شرکت	AGE	لگاریتم طبیعی تعداد سال‌های سپری شده از تأسیس شرکت

-مدل‌های آزمون فرضیه‌های پژوهش

جهت آزمون فرضیه نخست پژوهش، مدل زیر برآزش گردید:

$$AQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 CSR_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 AGE_{it} + e_{it}$$

(رابطه ۳)

همچنین جهت آزمون فرضیه دوم پژوهش، مدل زیر برآزش شد:

$$EP_{it} = \beta_0 + \beta_1 CSR_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 AGE_{it} + e_{it}$$

(رابطه ۴)

در مدل‌های فوق

AQ متغیر وابسته و بیانگر کیفیت اقلام تعهدی است.

EP متغیر وابسته و نشان‌دهنده پایداری سود می‌باشد.

FRO متغیر مستقل و بیانگر مسئولیت‌پذیری اجتماعی است.

ROA, SIZE و AGE متغیرهای کنترلی و به ترتیب بیانگر اندازه شرکت، بازده دارایی‌ها و سن

شرکت می‌باشند.

e خطای استاندارد مدل است.

۴. یافته‌ها و تحلیل

تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی (ویژگی‌های جمعیت شناختی) و آمار استنباطی (استفاده از آزمون‌های آماری برای بررسی اهداف تحقیق) ارائه شده است.

۴-۱. آمار توصیفی

آمار توصیفی متغیرها برای توصیف متغیرهای پژوهش ارائه گردید. پیش از تجزیه و تحلیل داده‌های آماری، جهت شناخت بهتر در رابطه با پژوهش و آشنایی بیشتر با متغیرهای آن، لازم است این داده‌ها توصیف گردند. برخی مواقع توصیف آماری داده‌ها به منظور تشخیص الگوی حاکم بر آن‌ها و مبنایی جهت تبیین رابطه‌های میان متغیرهای استفاده شده در پژوهش می‌باشد. معیارهای بدست آمده در جدول (۳) که مشتمل بر میانگین، میانه، انحراف معیار، حداقل و حداکثر برای هر کدام از متغیرهای پژوهش است، بیانگر آمار توصیفی متغیرهای پژوهش می‌باشند.

جدول (۳). آمار توصیفی

متغیر	میانگین	میانه	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
<i>AQ</i>	۰/۰۱۵	۰/۰۰۱۹	۰/۰۶۸	۰/۰۰۰	۱/۰۲۹
<i>EP</i>	۰/۱۳۴	۰/۰۴۷	۰/۵۵۱	۰/۰۰۴	۸/۶۳
<i>CSR</i>	۲/۵۲	۳	۱/۲۵۵	۰	۸
<i>SIZE</i>	۱۴/۶۸	۱۴/۴۵	۱/۵۷	۱۱/۱۹	۲۰/۱۸
<i>ROA</i>	۰/۱۰۷	۰/۰۸۸	۰/۱۳۸	۰/۴۰۴	۰/۶۰۳
<i>AGE</i>	۳۹/۶۵	۴۱	۱۷۴/۵۰	۱۲	۶۸

۲-۴- آمار استنباطی

قبل از برازش مدل، لازم است تا ایستایی کلیه متغیرها آزمون شود، زیرا عدم مانایی متغیرها در هر دو نوع داده (سری زمانی و پانلی)، موجب بروز مشکل رگرسیون کاذب می‌گردد. علی‌رغم آنچه در رابطه با داده‌های سری زمانی معمول است، در رابطه با داده‌های پانلی نمی‌توان جهت آزمون مانایی از آزمون‌های دیکی- فولر و دیکی فولر تعمیم یافته استفاده کرد، بلکه لازم است به صورتی مانایی جمعی متغیرها مورد آزمون واقع شود. در این پژوهش به علت وجود مقاطع (تعداد شرکت‌ها) زیاد و سری زمانی کم آزمون مادالا و ویو (۱۹۹۹) مورد استفاده قرار گرفته است.

جدول (۴). آزمون ریشه واحد جمعی برای متغیرها

	<i>AQ</i>	<i>EP</i>	<i>CSR</i>	<i>SIZE</i>
P-مقدار آزمون	$< 2 \times 10^{-16}$	$< 2 \times 10^{-16}$	$< 2 \times 10^{-16}$	$< 2 \times 10^{-16}$
	<i>LIQ</i>	<i>ROA</i>	<i>AGE</i>	
P-مقدار آزمون	$< 2 \times 10^{-16}$	$< 2 \times 10^{-16}$	$< 2 \times 10^{-16}$	

همان طور که ملاحظه می‌شود برای تمامی متغیرها-P مقدار از ۰/۰۵ کمتر بوده است. از این رو می‌توان ایستایی تمامی متغیرها را پذیرفت. جهت آزمون فرضیه اول پژوهش به منظور انتخاب بین مدل رگرسیون و پانلی ابتدا آزمون F-لیمر را استفاده نمودیم. در صورتی که سطح معنی‌داری آزمون مذکور بیش از ۰/۰۵ باشد مدل رگرسیون OLS و در صورتی که سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ باشد از مدل پانلی استفاده می‌شود.

جدول (۵). نتایج آزمون F-لیمر برای مدل فرضیه‌های پژوهش

آماره F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	P-مقدار	نتیجه (مدل مناسب)
۳/۴۲	۱۷۱	۶۸۳	۰/۰۰۰	مدل رگرسیون پانلی

بنابراین مدل پانلی انتخاب شد. از این رو باید پیش فرض‌های رگرسیون پانلی مورد بررسی قرار گیرد. در ابتدا به بررسی آزمون هاسمن پرداخته شد. هدف از آزمون انتخاب بین مدل با اثرات ثابت و تصادفی خواهد بود. اگر P-مقدار آزمون کمتر از ۰/۰۵ باشد مدل با اثرات ثابت و در غیر این صورت مدل با اثرات تصادفی انتخاب می‌شود.

جدول (۶). نتایج آزمون هاسمن برای مدل فرضیه‌های پژوهش

آماره F	درجه آزادی	P-مقدار	نتیجه (مدل مناسب)
۱۲/۴۷	۵	۰/۰۲۹	اثرات ثابت

نتایج بدست آمده حاکی از آن است که P-مقدار آزمون هاسمن کمتر از ۰/۰۵ بوده است. لذا برازش مدل رگرسیون پانلی با اثرات ثابت ترجیح داده می‌شود. از طرفی برای بررسی خودهمبستگی سریالی از آزمون بروش گادفری استفاده نموده که اگر از ۰/۰۵ کمتر باشد می‌توان گفت در سطح ۰/۰۵ داده‌های مورد بررسی خودهمبستگی سریالی دارند.

جدول (۷). نتایج آزمون بروش گادفری برای مدل فرضیه‌های پژوهش

نتیجه	P-مقدار	درجه آزادی	آماره خی دو
خود همبستگی سریالی وجود دارد.	۰/۰۰۰	۵	۲۱۵/۱

همان‌طور که از نتایج پیداست خطاها دارای خود همبستگی سریالی هستند، زیرا-P مقدار آزمون کمتر از ۰/۰۵ بوده است. در ادامه باید پیش‌فرض همسانی واریانس‌ها نیز مورد بررسی قرار گیرد. در این آزمون در صورتی که-P مقدار کمتر از ۰/۰۵ باشد فرضیه همسانی واریانس خطای مدل تأیید نمی‌شود.

جدول (۸). نتایج آزمون بروش پاگن برای مدل فرضیه‌های پژوهش

نتیجه	P-مقدار	درجه آزادی	آماره BP
همسانی واریانس‌ها برقرار نیست	۰/۰۰۰	۵	۷۸/۵۵

همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد همسانی واریانس‌ها برقرار است زیرا-P مقدار آزمون بیشتر از ۰/۰۵ بوده است. پس از بررسی آزمون‌های تشخیصی به این نتیجه رسیده که باید از روش تعمیم‌یافته به منظور برازش مدل استفاده نماییم. نتایج این رگرسیون در جدول زیر آمده است:

جدول (۹). نتایج مدل فرضیه اول پژوهش

متغیرها	VIF	ضریب	انحراف استاندارد خطا	آماره t	p-مقدار	نتیجه
عرض از مبدا	-	-۰/۳۲۲	۰/۰۲۰	۱۶/۰۴	۰/۰۰۰	معناداری در مدل
CSR	۱/۲۵	۰/۰۰۶	۰/۰۰۱	۲/۹۸	۰/۰۰۲	معناداری در مدل
SIZE	۱/۱۹	۰/۰۲۴	۰/۰۰۱	۱۸/۰۶	۰/۰۰۰	معناداری در مدل
ROA	۱/۳۳	-۰/۰۴۴	۰/۰۱۷	-۲/۵۲	۰/۰۱۱	معناداری در مدل
AGE	۱/۱۸	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۹۹۵	۰/۳۲۰	عدم معناداری در مدل
ضریب تعیین	۰/۲۸۰		آزمون معنی داری مدل			
آزمون دوربین واتسون	۶۶/۶۵		آماره F			

		۲/۱۲	آماره آزمون
۰/۰۰۰	P-مقدار	۰/۶۲۹	P-مقدار

نتایج برازش مدل فرضیه نخست پژوهش نشان می‌دهد که:

بر مبنای شاخص VIF ، بین متغیرهای مستقل هم خطی وجود ندارد. زیرا ماکسیمم این شاخص در بین متغیرها کمتر از ۵ بوده است. از طرفی در مدل برازش داده شده، خودهمبستگی خطا وجود ندارد. زیرا آزمون دوربین واتسون معنی‌دار نبوده است. از این رو می‌توان مدل برازش شده را معتبر دانست و آزمون F و شاخص‌های اعتبار آن از جمله ضریب تعیین را مورد بررسی قرار داد. آزمون F نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل مدل قابلیت پیش بینی متغیر وابسته را داشته‌اند، زیرا P -مقدار این آزمون کمتر از ۰/۰۵ بوده است. همچنین ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۲۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تبیین می‌شود.

برای متغیر مستقل CSR ، آماره t (۲/۹۸) نشان می‌دهد که این متغیر در سطح ۹۵٪ اطمینان، از لحاظ آماری معنادار می‌باشد زیرا اولاً مقادیر قدر مطلق این آماره بیشتر از ۱/۹۶ بوده ثانیاً P -مقدار (۰/۰۰۲) نیز کمتر از ۵ درصد می‌باشد. از طرفی ضریب این متغیر در مدل مثبت بوده است. جهت آزمون فرضیه دوم پژوهش، به منظور انتخاب بین مدل رگرسیون و پانلی ابتدا آزمون F -لیمر را استفاده نمودیم. در صورتی که سطح معنی‌داری آزمون مذکور بیش از ۰/۰۵ باشد مدل رگرسیون OLS و در صورتی که سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ باشد از مدل پانلی استفاده خواهد شد.

جدول (۱۰). نتایج آزمون F -لیمر برای مدل فرضیه دوم

آماره F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	P -مقدار	نتیجه (مدل مناسب)
۲/۵۷	۱۷۱	۶۸۳	۰/۰۰۰	مدل رگرسیون پانلی

بنابراین مدل پانلی انتخاب شد. از این رو باید پیش فرض های رگرسیون پانلی مورد بررسی قرار گیرد. در ابتدا به بررسی آزمون هاسمن پرداختیم. هدف از آزمون انتخاب بین مدل با اثرات ثابت و

تصادفی خواهد بود. اگر P -مقدار آزمون کمتر از $0/05$ باشد مدل با اثرات ثابت و در غیر این صورت مدل با اثرات تصادفی انتخاب خواهد شد.

جدول (۱۱). نتایج آزمون هاسمن برای مدل فرضیه دوم

آماره F	درجه آزادی	-مقدار P	نتیجه (مدل مناسب)
۱۳/۰۷۵	۵	۰/۰۲۲	اثرات ثابت

نتایج بدست آمده حاکی از آن است که P -مقدار آزمون هاسمن کمتر از $0/05$ بوده است. لذا برازش مدل رگرسیون پانلی با اثرات ثابت ترجیح داده می‌شود. از طرفی برای بررسی خودهمبستگی سریالی از آزمون بروش گادفری استفاده نموده که اگر از $0/05$ کمتر باشد می‌توان گفت در سطح $0/05$ داده های مورد بررسی خودهمبستگی سریالی دارند.

جدول (۱۲). نتایج آزمون بروش گادفری برای مدل فرضیه دوم

آماره خبی دو	درجه آزادی	-مقدار P	نتیجه
۱۵۹/۷۹	۵	۰/۰۰۰	خود همبستگی سریالی وجود دارد.

همان طور که از نتایج پیداست خطاها دارای خود همبستگی سریالی هستند. زیرا P -مقدار آزمون کمتر از $0/05$ بوده است. در ادامه باید پیش فرض همسانی واریانس ها نیز مورد بررسی قرار گیرد. در این آزمون در صورتی که P -مقدار کمتر از $0/05$ باشد فرضیه همسانی واریانس خطای مدل تأیید نمی‌شود.

جدول (۱۳). نتایج آزمون بروش پاگن برای مدل فرضیه دوم

آماره BP	درجه آزادی	-مقدار P	نتیجه
۷۷/۲۷	۵	۰/۰۰۰	همسانی واریانس ها برقرار نیست

همان طور نتیجه نشان می‌دهد همسانی واریانس‌ها برقرار نیست زیرا به ترتیب P-مقدار آزمون کمتر از ۰/۰۵ بوده است. با جمع بندی نتایج پیش فرض‌های رگرسیون پانلی میتوان نتیجه گرفت که باید از روش تعمیم یافته برای برازش مدل استفاده کرد. نتایج این رگرسیون در جدول زیر آمده است.

جدول (۱۴). نتایج مدل فرضیه دوم

نتیجه	p-مقدار	آماره t	انحراف استاندارد خطا	ضریب	VIF	متغیرها
معناداری در مدل	۰/۰۰۰	-۱۴/۹۹۴	۰/۱۶۵	-۲/۴۶	-	عرض از مبدا
معناداری در مدل	۰/۰۰۰	۱۴/۴۵	۰/۰۰۱۶	۰/۰۲۴	۱/۲۵	CSR
معناداری در مدل	۰/۰۰۰	۱۶/۶۷	۰/۰۱۱	۰/۱۸۴	۱/۱۹	SIZE
معناداری در مدل	۰/۰۱۱	-۲/۵۴	۰/۱۴۳	-۰/۳۶	۱/۳۳	ROA
عدم معناداری در مدل	۰/۸۳۱	۰/۲۱۴	۰/۰۰۱۲	۰/۰۰۰۲	۱/۱۸	AGE
آزمون معنی‌داری مدل		۰/۲۵۲			ضریب تعیین	
۵۷/۶۶		آماره F		آزمون دوربین واتسون		
۰/۰۰۰		p-مقدار		۲/۱۴	آماره آزمون	
				۰/۶۱۷	P-مقدار	

نتایج برازش مدل فرضیه دوم پژوهش نشان می‌دهد که: بر مبنای شاخص VIF، بین متغیرهای مستقل هم خطی وجود ندارد زیرا ماکسیمم این شاخص در بین متغیرها کمتر از ۵ بوده است. از طرفی در مدل برازش داده شده، خودهمبستگی خطا وجود ندارد. زیرا آزمون دوربین واتسون معنی دار نبوده است. از این رو می‌توان مدل برازش شده را معتبر دانست و آزمون F و شاخص‌های اعتبار آن از جمله ضریب تعیین را مورد بررسی قرار داد. آزمون F نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل مدل قابلیت پیش بینی متغیر وابسته را داشته اند، زیرا

P-مقدار این آزمون کمتر از ۰/۰۵ بوده است. همچنین ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۲۵/۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تبیین می‌شود. در بررسی فرضیه دوم پژوهش، برای متغیر مستقل CSR، آماره t (۱۴/۴۵) نشان می‌دهد که این متغیر در سطح ۹۵٪ اطمینان، از لحاظ آماری معنادار می‌باشد زیرا اولاً مقادیر قدر مطلق این آماره بیشتر از ۱/۹۶ بوده ثانیاً P-مقدار (۰/۰۰۰) نیز کمتر از ۵ درصد می‌باشد. از طرفی ضریب این متغیر در مدل مثبت بوده است.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از آزمون فرضیه نخست پژوهش در جدول (۹) نشان داد که سطح معنی داری متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی کمتر از ۵ درصد یا ۰/۰۵ است. بنابراین بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و کیفیت ارقام تعهدی ارتباط معناداری وجود دارد. از طرفی با توجه به اینکه علامت ضریب متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی در مدل این فرضیه، مثبت می‌باشد، ارتباط بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و کیفیت ارقام تعهدی مثبت یا مستقیم بوده و نخستین فرضیه پژوهش حاضر پذیرفته می‌شود. نتایج این فرضیه بیانگر این است که هر چقدر فعالیت‌های عام المنفعه و اجتماعی در یک شرکت افزایش یابد، کیفیت ارقام تعهدی نیز در آن شرکت افزایش خواهد یافت. منطق رابطه مثبت بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و کیفیت ارقام تعهدی، گنجاندن اطلاعات حسابداری در گزارش‌های مالی و ارتباط بین مدیریت و سهامداران است (العنی^۸، ۲۰۲۱) کیچنهیتز و ملوماد^۹ (۲۰۰۲)، بیان کردند که مدیریت شرکت هنگام ارسال اطلاعات با خطای کم تخمین، از کیفیت ارقام تعهدی برای برقراری ارتباط بهتر با سهامداران استفاده می‌کند.

نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم پژوهش در جدول (۱۴) نشان داد که سطح معنی داری متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی کمتر از ۵ درصد یا ۰/۰۵ است. بنابراین بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پایداری سود ارتباط معناداری وجود دارد. از طرفی با توجه به اینکه علامت ضریب

^۸ Al Ani

^۹ Kirschenheiter & Melumad

متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی در مدل این فرضیه، مثبت می‌باشد، ارتباط بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پایداری سود مثبت یا مستقیم بوده و دومین فرضیه پژوهش حاضر پذیرفته می‌شود. نتایج این فرضیه بیانگر این است که هر چقدر فعالیت‌های عام‌المنفعه و اجتماعی در یک شرکت افزایش یابد، سود آن شرکت از پایداری بیشتری برخوردار خواهد بود. شرکت‌ها برای ایجاد سود در درازمدت و به حداکثر رساندن ارزش شرکت به فعالیت‌های اجتماعی می‌پردازند. در این حالت، شرکت‌ها به دو هدف دست می‌یابند: آنها سود را افزایش می‌دهند و فشارهای نامطلوب دولت را کاهش می‌دهند. علاوه بر این، جامعه به شرکت‌ها اجازه می‌دهد تا سودآوری ایجاد کنند و بقای شرکت‌ها را برای خدمت به جامعه تضمین کنند. با توجه به اینکه مدیریت با کیفیت بالا، تمایل به انجام فعالیت‌های اجتماعی دارد، افشای مسئولیت اجتماعی شرکت، سیگنالی در مورد کیفیت مدیریت به جامعه ارسال می‌کند. لاکسمانا و یانگ^{۱۰} (۲۰۰۹)، دریافتند که افشای محیط (به عنوان بخشی از مسئولیت‌پذیری اجتماعی) بر پایداری سود تأثیر مثبت دارد. نوردین^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۶) از تئوری ذی‌نفعان برای توضیح رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و پایداری سود استفاده کردند، زیرا سود و مسئولیت اجتماعی شرکت از همان هدف تئوری ذی‌نفعان که حفظ رابطه خوب با سهامداران می‌باشد برخوردار است. علیپور و همکاران (۲۰۱۸) دریافتند که افشای محیط زیست شرکت‌ها از طریق افشای اطلاعات حسابداری و غیر حسابداری، کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد، زیرا سرمایه‌گذاران برای بهبود مدل‌های تصمیم‌گیری خود به هر دو نوع اطلاعات نیاز دارند. همسو با اهمیت گزارشات و افشای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، کلگری^{۱۲} و همکاران (۲۰۱۰) بر این باورند که مسئولیت اجتماعی شرکت یک فرهنگ و اخلاق است و شرکت‌ها را تشویق می‌کند تا به نفع ذی‌نفعان خود عمل کنند. از آنجا که سود یکی از مهمترین عوامل ذی‌نفعان است، به حداکثر رساندن ارزش شرکت ممکن است در واقع نتیجه مسئولیت اجتماعی شرکت باشد، این بدان معنی است که مسئولیت اجتماعی شرکت به طور مثبت با پایداری سود ارتباط دارد. بر این

¹⁰ Laksmana & Yang

¹¹ Nurdin

¹² Calegari

اساس، رسیدن به سود پایدار، شرکت‌ها را به انجام مسئولیت اجتماعی شرکت و افشای گزارش‌های مسئولیت اجتماعی شرکت تشویق می‌کند. با توجه به اینکه پایداری سود یکی از جنبه‌های سلامت مالی در نظر گرفته می‌شود که به شرکت‌ها کمک می‌کند تا بودجه‌ای را برای فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکت تأمین کنند، هم افشای مسئولیت اجتماعی شرکت و هم پایداری سود، سیگنال مثبتی به بازارهای مالی و جامعه می‌دهند که شرکت‌ها از طریق بهبود پایداری سود، از نظر اجتماعی مسئولیت دارند. نتایج این فرضیه همسو با ی یافته‌های العنی (۲۰۲۱)، یون^{۱۳} و همکاران (۲۰۱۹)، نوردین و همکاران (۲۰۱۶) و لاساد و خاموسی^{۱۴} (۲۰۱۲) می‌باشد.

¹³ Yoon

¹⁴ Lassaad & Khamoussi

بر اساس نتایج بدست آمده از تجطسه و تحلیل داده‌ها و اینکه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و کیفیت ارقام تعهدی ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد، به مدیران شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود در جهت پاسخگویی به انتظارات اجتماعی از سازمان‌ها و کاهش نابرابری اطلاعاتی، سیاست‌های لازم و مؤثر مربوط به مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را توسعه دهند تا از این طریق منجر به افزایش کیفیت ارقام تعهدی و در نتیجه کیفیت گزارشگری مالی شوند. همچنین با توجه به اینکه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پایداری ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد، به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌شود تا به منظور سرمایه‌گذاری در شرکت‌ها، نسبت به سیاست‌های مرتبط با مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها توجه ویژه‌ای نمایند، چراکه با توجه به نتایج این پژوهش، افزایش فعالیت‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی در شرکت‌ها منجر به افزایش پایداری سود و در نتیجه منافع بیشتر برای سرمایه‌گذاران خواهد شد.

با توجه به اینکه پژوهش حاضر پیرامون کلیه شرکت‌ها انجام شده است پیشنهاد می‌شود موضوع این پژوهش به تفکیک صنعت انجام شده و نتایج صنایع مختلف با یکدیگر مقایسه شود. همچنین پیشنهاد می‌شود بررسی نقش ویژگی‌های هیات مدیره (مانند استقلال و اندازه هیات مدیره) در ارتباط میان مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پایداری سود نیز در مطالعات بعدی بررسی گردد. مقایسه ارتباط بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و کیفیت ارقام تعهدی در شرکت‌های با محدودیت مالی و شرکت‌های فاقد محدودیت مالی نیز می‌تواند موضوع دیگر پژوهش‌های آتی باشد.

منابع

ابوالبشر، محمدرضا و عباسی استمال، محمدرضا، (۱۳۹۸). رابطه بین کیفیت سود و افشای مسئولیت‌پذیری اجتماعی با تاکید بر کیفیت حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین کنفرانس ملی تحقیقات بنیادین در مدیریت و حسابداری، تهران. افلاطونی، عباس. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین کیفیت اقلام تعهدی و پایداری سود با سرعت انعکاس اطلاعات در قیمت سهام. *مجله دانش حسابداری*, 6(22), ۱۲۹-۱۰۷.

بیات، مرتضی، زاقی، حسن، و میرحسینی، ایرج (۱۳۹۴). بررسی تأثیر پایداری سود بر ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱ (۲۲)، ۴۱-۵۸.

حاجی محمدلو، بهاره؛ حاجیها، زهره (۱۳۹۹). ارتباط بین جو اخلاقی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و مدیریت سود.

خواجوی، شکراله؛ دهقانی سعدی، علی‌اصغر؛ روستا، منوچهر (۱۳۹۷). بررسی نقش تعدیل‌کنندگی خودشیفتگی مسئولان اجرایی در تبیین رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۱۰ (۳۹)، ۵۷-۷۴.

شایخ، شهناز؛ پارسایی، منا و رانی، اکرم. (۱۴۰۰). رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با کیفیت اطلاعات حسابداری و گزارش حسابرسان، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، 13(51), 41-64.

کبیری، محمدزاده سالطه. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی و کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از دیدگاه کارشناسان مالی زن. *زن و مطالعات خانوادگی*, 7(24), 67-84.

Al Ani, M.K. (2021). CSRD-EQ-GCC, Mendeley Data, V2. doi: 10.17632/422637ck94.2 <http://dx.doi.org/10.17632/422637ck94.2>.

Alipour, M., Ghanbari, M., Jamshidinavid, B., & Taherabadi, A. (2019). The relationship between environmental disclosure quality and earnings quality: A panel study of an emerging market. *Journal of Asia Business Studies*, 13(2), 326-347. DOI 10.1108/JABS-03-2018-0084.

Ani, M. K. A. (2021). Corporate social responsibility disclosure and financial reporting quality: Evidence from Gulf Cooperation Council countries. *Borsa Istanbul Review*, 21, S25-S37.

- Calegari, M., F., Chotigeat, T., & Harjoto, M. A. (2010). Corporate social responsibility and earnings reporting. *Journal of Current Research in Global Business*, 13(20), 1-14.
- Dechow, P.M., & Dichev, I.D. (2002). The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors. *Accounting Review*, 77(S-1), 35-59.
- El Ghoul, S., Guedhami, O., Kwok, C. C. Y., & Mishra, D. R. (2011). Does corporate social responsibility affect the cost of capital? *Journal of Banking & Finance*, 35 (9), 2388-2406.
- Kirschenheiter, M., & Melumad, N. D. (2002). Can “big bath” and earnings smoothing co-exist as equilibrium financial reporting strategies. *Journal of Accounting Research*, 40(3), 761-796.
- Laksmana, I., & Yang, Y.W. (2009). Corporate citizenship and earnings attributes. *Advances in International Accounting*, 25, 40-48.
- Lanis, R. and G. Richardson. (2015). Is Corporate Social Responsibility Performance Associated with Tax Avoidance? *Journal of Business Ethics*, 127 (2), 439-457.
- Lassaad, B.-M., & Khamoussi, H. (2012). Environmental and social disclosure and earnings persistence. *International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research*, 1(7), 20-42.
- Moura-Leite, R. C., Padgett, R. C. and Galan, J. I. (2012). Is Social Responsibility Driven by Industry or Firm-Specific Factors? *Management Decision*, 50 (7): 1200-1221.
- Nurdin, E., Hamzah, D., Syarifuddin, & Harryanto. (2016). Empirical testing of corporate social responsibility disclosure as a mechanism to improve the earnings persistence and stock return in Indonesia. *Specialty Journal of Accounting and Economics*, 2(2), 40-47.
- Perotti, P., & Wagenhofer, A. (2014). Earnings quality measures and excess returns. *Journal of Business Finance & Accounting*, 41(5-6), 545-571.
- Yoon, B., Kim, B., & Lee, J.H. (2019). Is earnings quality associated with corporate social responsibility? Evidence from the Korean market. *Sustainability*, 11, 4116. doi:10.3390/su11154116.